

Έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στην Ελλάδα

Ομιλία στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας

Με μεγάλη χαρά σας μεταφέρω τον χαιρετισμό του Υπουργείου των Εξωτερικών στην πολύ σημαντική αυτή Ημερίδα. Δεν χρειάζεται να σας πω με πόσους τρόπους και για πόσους λόγους το Υπουργείο των Εξωτερικών ενδιαφέρεται ζωηρά για το θέμα αυτό.

Πρώτα απ' όλα το ίδιο αυτό Υπουργείο έχει συμβάλει σημαντικά στη δημιουργία και τη στερέωση της πολιτικής και νομικής υποδομής πάνω στην οποία πραγματοποιείται την περίοδο αυτή το σημαντικότερο έργο της έναρξης της έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων στην Ελλάδα. Και αναφέρομαι βέβαια στην δραστηριότητά του και την έντονη ανάμειξή του στο διεθνές θεσμικό γίγνεσθαι που συντελέσθηκε και συντελείται πάνω στο θέμα αυτό τις τελευταίες δεκαετίες και στο οποίο και θα αναφερθώ πολύ συνοπτικά.

Η αρχή έγινε πολλά χρόνια πριν με την προσχώρηση της Ελλάδας στη Σύμβαση της Γενεύης του 1958 για την υφαλοκρηπίδα, μοναδική από τις τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης για το δίκαιο της Θάλασσας στην οποία έγινε μέρος η χώρα μας, για λόγους ήδη από τότε προφανείς.

Στη συνέχεια, βέβαια, το συγκεκριμένο αυτό Ελληνικό ενδιαφέρον συνεχίστηκε σε όλη τη διάρκεια της Διάσκεψης για το Δίκαιο της Θάλασσας, ενώ η Σύμβαση που προέκυψε από τη Διάσκεψη αυτή, η γνωστή σε όλους Σύμβαση του 1982 για το δίκαιο της Θάλασσας, η Σύμβαση του Montego Bay, έχει και Ελληνικό στίγμα. Ανάμεσα στα πολλά άλλα σημεία στα οποία εστιάστηκαν, πράγματι, οι Ελληνικές προσπάθειες, ήταν αυτό της αναγνώρισης πλήρων δικαιωμάτων υφαλοκρηπίδας για τα νησιά, και, όπως είναι γνωστό, οι προσπάθειες αυτές απέδωσαν πολύ καλά αποτελέσματα. Πρέπει να σημειώσουμε ότι σήμερα η Σύμβαση του Montego Bay θεωρείται ότι αποκρυσταλλώνει σε μεγάλο βαθμό εθνικό διεθνές δίκαιο, γεγονός που αναμφίβολα ενισχύει την ομογενοποίηση του δικαίου αυτού και την ομοιόμορφη εφαρμογή του σε παγκόσμιο επίπεδο, άσχετα από το αν κάποια χώρα δεν είναι μέρος στη Σύμβαση για το δίκαιο της Θάλασσας αυτή καθ' εαυτή.

Όμως, το θέμα ασφαλώς δεν εξαντλείται στο πολυμερές επίπεδο. Η χώρα μας κατέβαλε, διά του Υπουργείου Εξωτερικών κυρίως, πολλές προσπάθειες για τη ρύθμιση θεμάτων δικαίου της θάλασσας, και κυρίως θεμάτων οριοθέτησης, διμερώς με τις γειτονικές της χώρες. Η αρχή έγινε το 1977 με την Ιταλία με την οποία υφίσταται η «Συμφωνία περί της οριοθέτησεως των ζωνών της υφαλοκρηπίδος των ανηκουσών εις έκαστον των δύο κρατών». Πλέον πρόσφατη είναι η διαπραγμάτευση και υπογραφή παρόμοιας συμφωνίας με την Αλβανία –με τίτλο «Συμφωνία σχετικά με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και των άλλων θαλασσιών ζωνών τις οποίες δικαιούνται βάσει του διεθνούς δικαίου». Η συμφωνία υπεγράφη από τα δύο μέρη το 2009, αλλά δυστυχώς εξακολουθεί να εκκρεμεί η θέση της σε ισχύ για λόγους που αφορούν την Αλβανία. Διαπραγματεύσεις, ως γνωστόν, γίνονται, με περισσότερο ή λιγότερο εντατικούς ρυθμούς και με άλλες γειτονικές χώρες όπως η Αίγυπτος και η Λιβύη. Τη στιγμή αυτή, οι μεγάλες εσωτερικές πολιτικές αλλαγές στις χώρες αυτές καθυστερούν, ελπίζουμε προσωρινά, τη συνέχιση της διαπραγμάτευσης.

Βεβαίως οι διμερείς συμφωνίες έχουν σχέση με το θέμα της οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών που προβλέπει το δίκαιο της θάλασσας. Το έργο της έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων, όμως, δεν σχετίζεται αναγκαστικά και τουλάχιστον όχι σε μία πρώτη φάση, με το θέμα της διμερούς ή και περιφερειακής οριοθέτησης. Εκείνο που είναι βέβαιο είναι ότι η χώρα μας, όπως και οποιαδήποτε άλλη χώρα, εξ άλλου, μπορεί να προχωρήσει στην έρευνα και εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων που βρίσκονται εντός της υφαλοκρηπίδας της. Όπως είναι γνωστό, ακόμη, η υφαλοκρηπίδα αποτελεί ζώνη άσκησης κυριαρχικών δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους η οποία υφίσταται *ab initio* και χωρίς να υφίσταται ανάγκη κήρυξής της, χωρίς δηλαδή να απαιτείται προς τούτο κάποια πράξη εσωτερικού δικαίου. Τούτο προβλέπει ρητά η σύμβαση του δικαίου της θάλασσας. Βεβαίως παρόμοια δραστηριότητα μπορεί να αναπτυχθεί και στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, την ΑΟΖ, χωρίς όμως να υπάρχει προστιθέμενη αξία εν προκειμένω αφού εδώ δεν τίθενται άλλα ζητήματα πέραν της έρευνας και της εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων όπως λ.χ. θα ήταν το ζήτημα της αλιείας. Η υφαλοκρηπίδα προσφέρει τη στιγμή αυτή, θεωρώ, και για

το συγκεκριμένο ζήτημα, το optimum. Αλλά γι' αυτό θα ακούσουμε σε λίγο τις απόψεις και άλλων πολύ έγκυρων ομιλητών.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να αναφερθώ πολύ συνοπτικά και στο θέμα της ρύπανσης που είναι δυνατό να προκληθεί από την έρευνα και την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων. Τούτο είναι ιδιαίτερα σημαντικό γιατί η Ελλάδα είναι χώρα κατ' εξοχήν τουριστική που επενδύει στην αψεγάδιαστη ομορφιά και καθαριότητα των ακτών και των θαλασσών της που δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να τεθούν σε κίνδυνο. Οι περιπτώσεις ρύπανσης από εγκαταστάσεις εξόρυξης πετρελαίου δεν είναι σπάνιες, με σημαντικότερη εκείνη στον Κόλπο του Μεξικού το 2010. Είναι ανάγκη, λοιπόν, να αποφευχθεί κάθε περίπτωση ρύπανσης.

Στο νομικό επίπεδο, και μένοντας πάντα στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου, το παράκτιο κράτος, ασκώντας δικαιοδοσία στα τεχνητά νησιά και στις εγκαταστάσεις που βρίσκονται στην υφαλοκρηπίδα του (ή στην ΑΟΖ) για το σκοπό της εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων σύμφωνα με τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας (UNCLOS),¹ έχει πλειάδα αρμοδιοτήτων σε σχέση με την εγκατάσταση, τη λειτουργία, και τη συντήρησή τους. Οι δε υποχρεώσεις που απορρέουν από τις αρμοδιότητες αυτές αφορούν κυρίως στα μέτρα που πρέπει να ληφθούν προκειμένου να αποφευχθεί η ρύπανση από τις εξέδρες πετρελαίου, καθώς και να αντιμετωπιστούν περιστατικά ρύπανσης. Συγκεκριμένα, η Σύμβαση² ζητά από τα κράτη να πάρουν μέτρα για να προλάβουν, να περιορίσουν και να ελέγξουν τη μόλυνση που προέρχεται από τις δραστηριότητες στην υφαλοκρηπίδα και τις εγκαταστάσεις, τα οποία δεν πρέπει να είναι λιγότερο αποτελεσματικά από τους διεθνείς κανόνες και πρακτικές. Η ίδια, εξ άλλου, αναφέρεται στην ανάγκη λήψης μέτρων για τον περιορισμό της ρύπανσης,³ μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται ρυθμίσεις για το σχεδιασμό και τη λειτουργία των εγκαταστάσεων⁴.

Σε περιφερειακό επίπεδο, το Πρωτόκολλο της Μαδρίτης του 1994 στη Σύμβαση της Βαρκελώνης για την προστασία της Μεσογείου από τη ρύπανση που προκαλείται από εξόρυξη και εκμετάλλευση της

---

¹ Άρθρα 60 και 80.

² Άρθρο 208.

³ Άρθρο 194.

⁴ Το άρθρο 214 αναφέρεται στην εφαρμογή των μέτρων του άρθρου 208 και το άρθρο 145 στις δραστηριότητες στον διεθνή βυθό.

υφαλοκρηπίδας, του βυθού και του υπεδάφους (το λεγόμενο Offshore Protocol) είναι ένα εξειδικευμένο κείμενο το οποίο τέθηκε πρόσφατα σε ισχύ και στο οποίο η χώρα μας δεν έχει γίνει μέρος ακόμη. Θα πρέπει να σκεφθούμε σοβαρά, εάν θα πρέπει να προσχωρήσουμε και εμείς στο Πρωτόκολλο αυτό.

Μία άλλη κατηγορία συμβάσεων αφορά στην αντιμετώπιση ατυχημάτων ρύπανσης ως περιστατικών έκτακτης ανάγκης, όπως η Σύμβαση για την ετοιμότητα, ανταπόκριση και συνεργασία σε περίπτωση ρύπανσης από πετρέλαιο (OPRC) που εφαρμόζεται ρητά και σε σχέση με τις εγκαταστάσεις πετρελαίου. Σε περιφερειακό επίπεδο, εξ άλλου, υπάρχει το Πρωτόκολλο του 2002 στη Σύμβαση της Βαρκελώνης του 1976 σχετικά με τη συνεργασία για την καταπολέμηση της ρύπανσης της Μεσογείου σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, στο οποίο η χώρα μας είναι συμβαλλόμενο μέρος.

Εδώ συμπληρώνεται νομίζω η σύντομη –και αναγκαστικά ελλειπής -- διεθνής συμβατική εικόνα του θέματος που απασχολεί την Ημερίδα μας.

Τελειώνοντας θα ήθελα να υπογραμμίσω τη σημασία που έχει η διεπιστημονική προσέγγιση των ζητημάτων που άπτονται του πολυεδρικού θέματος της υφαλοκρηπίδας, ιδίως δε της έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων. Ο διάλογος, η ανταλλαγή απόψεων και η συνολική και ολιστική, θα έλεγα, προσέγγιση των ζητημάτων που ανακύπτουν ως προς την έρευνα και εκμετάλλευση του βυθού και του υπεδάφους της υφαλοκρηπίδας είναι ένα ζήτημα που ξεκινά από τις γεωπολιτικές προσεγγίσεις, περνά από τις νομικές παραμέτρους τόσο του διεθνούς όσο και εσωτερικού δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου και φθάνει μέχρι τις τεχνικές, τεχνολογικές αλλά και περιβαλλοντικές πτυχές τους ανάλογα με την εξέλιξη και την πρόοδο κάθε φορά της έρευνας και εκμετάλλευσης .

Φανή Δασκαλοπούλου-Λιβαδά

Προϊσταμένη Ειδικής Νομικής Υπηρεσίας

ΥΠΕΞ